

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
40 (1997-1998)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-18-4

001 3811

BRNO 1999

PD 4423

S 9990385

395

250, ✓

PŘEHLED VÝZKUMŮ 40 (1997-1998)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla,
Richard Zatloukal

Na titulním listě: Mikulčice - sídliště na "Klášteřisku"

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1999 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

BORŠICE (okr. Uherské Hradiště)

„Chrástka“. Gravettien. Sídliště. Datování C14.

Boršice představují jedno z klíčových gravettských sídlišť Uherskohradištska, kde B. Klíma (1965a) ve stratigrafii na bazi poslední würmské spraše prozkoumal popelovitou kulturní vrstvu a část mamutí skládky. Z kulturní vrstvy byl v roce 1964 odebrán vzorek spraše s uhlíky, poté uložen v depozitáři ARÚ v Dolních Věstonicích (Klíma 1965b:7) a v roce 1998 byla jeho část odeslána k datování do laboratoře v Groningen. Jde tedy spíše o datum minimální (nehledě k očekávanému navýšení po kalibraci). Vzhledem k malému kvantu uhlíků bylo použito akcelerátoru:

GrA-11454: Boršice 1964 25 040 ± 300 BP

Nové datum pro Boršice obohatilo již poměrně bohatý soubor konvenčních dat, která byla v poslední době shromážděna pro moravský gravettien. Zvážíme-li, že tato kultura trvala na Moravě až 10 000 let, pak jistě není náhodné, že většina získaných údajů spadá do pouze dvoutisícového intervalu mezi lety 27 000 - 25 000, který v chronologickém systému odpovídá vyvinutému, resp. vrcholnému pavlovienu. Do tohoto intervalu spadá všech 9 dat pro Pavlov I, všechna 3 data pro Předmostí, většina dat pro Dolní Věstonice I a II (a to vždy z centrálních částí, které poskytly i nejvýznamnější nálezy umění a hrobů). S přihlédnutím k obdobným datům pro Jarošov II (Škrdla 1999) nyní můžeme konstatovat, že k této vrcholné fázi se přiřazuje rovněž osídlení Uherskohradištska. Vzhledem k poloze tohoto regionu mezi dolnověstonicko-pavlovskou a předmosteckou sídelní aglomerací i vzhledem k typologii industrií to bylo možné očekávat.

Jiří Svoboda, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Klíma, B. 1965a: Výzkum na paleolitické stanici v Boršicích v r. 1964. Archeologické rozhledy, r. 17, 469-482.

Klíma, B. 1965b: Boršice. Nálezová zpráva AÚ č.j.411/65.

Škrdla, P. 1999: Jarošov II. PV 40 (1997-98).

Summary:

A C-14 date, gained from charcoal from the excavation of B. Klíma (1964), points to the Evolved Pavlovian period (27.000 - 25.000 B.P.) of the Gravettian.

BRNO - STRÁNSKÁ SKÁLA (k.o. Slatina, okr. Brno-město)

Stránská skála IIIc,d,e. Bohunicien, Aurignacien. Sídliště a dílenský areál. Systematický výzkum.

Archeologický výzkum, který na temeni Stránské skály probíhal v letech 1981-1989, prokázal nadregionální význam této lokality a dobré podmínky, které se tu nabízejí pro řešení aktuálních otázek počátku mladého paleolitu v jeho širším chronologickém, stratigrafickém a ekologickém rámci (srv. PV 1982-1989). Jako zdroj kamenné suroviny poskytuje Stránská skála rovněž důležité údaje o technologickém vývoji, směřujícím postupně k charakteristickým technikám mladého paleolitu. V průběhu desetiletí se Stránská skála zapsala do světové paleolitické literatury, zejména v těch tematických proudech, které se týkají šíření moderní lidské populace v Evropě.

V roce 1997 otevřeli pracovníci odd. paleolitu a paleoetnologie AÚ AV ČR ve spolupráci s Harvardskou univerzitou (O. Bar-Yosef, G. Tostevin) a Přírodovědeckou fakultou MU (J. Beneš) tříletý projekt terénního výzkumu. Cílem je detailní výzkum dvou ploch o rozměrech zhruba 5 x 3 m, situovaných do blízkosti známých sídelních koncentrací SS-III a SS-IIIa. Tento odkryv probíhá v kontextu několika dalších tématických okruhů:

- Geofyzikální průzkum lokality. Byl zjišťován reliéf a hloubka uložení jurských vápenců a nadložních pokryvných útvarů pomocí dipólového elektromagnetického profilování, vertikálního elektrického sondování a georadaru. Bylo zjištěno několik anomálních míst, naznačujících polohy morfologických depresí ve vápencích, puklinových a jiných zón (Hašek a kol. 1998).

- Kvartérně-geologický výzkum lokality. Vedle obou základních sond, označených jako SS-III c-d projekt otevírá další sondu (SS-IIIe) do centra geofyzikálně zjištěné morfologické deprese. Získané profily jsou podrobně zkoumány a vzájemně korelovány z hlediska stratigrafie příslušných půdních horizontů (P. Havlíček), půdní mikromorfologie (L. Smolíková) a deformace mrazovými jevy (T. Czudek).

- Zjemnění metodiky terénního výzkumu a dokumentace. Již na počátku 80. let se Stránská skála zařadila mezi naše první lokality, kde byla aplikována dokumentace polohy jednotlivých artefaktů v ploše (plány rozptylu) a vůči určité sektorové síti. V rámci nového projektu je dokumentována poloha konkrétních artefaktů trojrozměrně pro následné počítačové zpracování, přičemž průvodní drobné artefakty a výplav je ukládán podle čtverců a stratigrafických horizontů. Výzkum, který probíhá jako terénní praxe pro studenty antropologie na Přírodovědecké fakultě MU, tak umožňuje zpracovat se do současných standardních metod paleoetnologického výzkumu v zahraničí. Význam této praxe a možnost komunikace je zvýšena tím, že výzkum je otevřen rovněž pro studenty a doktoranty dalších zahraničních univerzit (Philadelphia, Liverpool, Toronto).

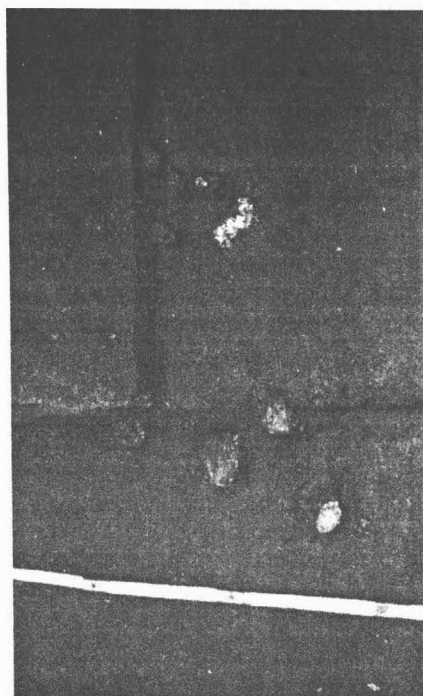
- Technologická analýza štípané industrie. Rovněž v tomto směru má výzkum Stránské skály od počátku dobrou metodickou tradici, která byla postupně obohacena metodou skládáním artefaktů, které provádí P. Škrdla, a novými deskriptivními přístupy, jak je aplikuje G. Tostevin. Výsledky technologických analýz bude možné srovnávat s analogickými industriemi z Evropy i Předního východu.

- Příprava závěrečné monografie. Dosavadní výsledky výzkumu na Stránské skále jsou zatím roztržštěny v několika, převážně česky publikovaných studiích a člancích. Přípravovaná monografie bude obsahovat detailní planigrafickou dokumentaci i příslušné profily, geologický popis a analýzy, ucelenou dokumentaci kamenné industrie i její technologickou analýzu a konečně srovnávací studii, která by konkrétněji vymezila roli Stránské skály a jejích industrií v procesu šíření moderní lidské populace a vzniku mladopaleolitických kultur Evropy (srv. např. Sládek a kol. 1997).

- Z bohunické kulturní vrstvy na lokalitě III d byly odebrány vzorky uhlíků pro paleobotanické určení (borovice, případně smrk či jiný jehličnan, podle E. Opravila) a pro datování. Dva vzorky, z nichž první pochází z rozptýlených nálezů v pásu 1 a druhý z kumulace (pravděpodobně ohniště) ve čtverci A2d, poskytly tyto výsledky:

GrA-11504: Stránská skála III d/1 34.530 +830 -740 BP

GrA-11808: Stránská skála III d/A2d 35.320 +320 -300 BP

Obr. 1. Brno-Stránská skála, lokalita IIIc, 1998. Studenti antropologie Přírodovědecké fakulty MU při letní praxi (vlevo) a kumulace barviva (vpravo).

V obou případech bylo použito akcelerátoru. Lze konstatovat, že jde o zatím nejmladší konvenční data pro bohunicien, což je zřejmě v souladu s poněkud vyšší polohou této vrstvy vůči průběhu půdních horizontů.

Jiří Svoboda, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Hašek, V. - Dostál, P. - Tomešek, J. 1998: Zpráva o archeogeofyzikální prospekci na akci Brno - Stránská skála. Rkp., AÚ AV ČR Brno.

Sládek, V. - Svoboda, J. - Škrdla, P. 1997: Hledání počátků moderního člověka. *Vesmír* 76, 559-567.

Summary:

In 1997-1998, the re-opened excavation at Stránská skála (sites IIIc-e) centered on complex geophysical and geological research of the area, and on new techniques of field documentation and technological analysis of the artefacts. The project is organised in collaboration with the Departments of Anthropology at the Harvard University and Masaryk University.

BULHARY (okr. Břeclav)

„Syslí kopec“, nově založená vinice, G-K: [3627.80, 5412.75]. Počátek mladého paleolitu. Sídliště. Povrchový sběr.

V létě roku 1996 bylo prováděno statické zajištění sprašové stěny, která tvořila severní okraj Syslího kopce. Technologie prací spočívala v provedení terasovité úpravy (2 terasy) a odvozu přebytečné spraše na skládku (nad obcí, po pravé straně silnice vedoucí do Milovic). Stavba byla pod neustálým dohledem pracovníků paleolitického oddělení AÚ AV ČR v Dolních Věstonicích, stratifikované doklady paleolitického osídlení ani zbytky pleistocénní fauny však zjištěny nebyly. V prostoru stavby byly nalezeny pouze 4 artefakty štípané kamenné industrie, které pocházejí z druhotných poloh. Jedná se o orbou značně poškozené (a